Lieta Nr. C24086817
CA-0104-24/13
ECLI:LV:ZAT:2024:0308.C24086817.17.S

Zemgales apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2024. gada 8. martā

Zemgales apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Anita Misiuna, tiesneši Daina Baltā un Aigars Sniedzītis
ar tiesas sēdes sekretāri Evitu Ahmedčiku,
piedaloties prokuroram Uvim Kozlovskim, prasītājas pārstāvei /pers. A/, atbildētāja pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Igoram Zvirbulim,
tiesas sēdē, izmantojot *Microsoft Teams* videokonferenču platformu, izskatīja civillietu Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta prokurora celtajā prasībā /Nosaukums H//iepriekš Nosaukums G/ interesēs pret /pers. B/ un /Nosaukums A/ par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2018. gada 8. novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ģenerālprokuratūras Personu un valststiesību departamenta prokurors 2017. gada 16. martā /Nosaukums G/ interesēs /vieta/ rajona tiesā cēla prasību pret atbildētājiem /pers. B/ un /Nosaukums A/ (lietas materiālos saukts arī par /Nosaukums A/ vai uzņēmumu /Nosaukums A/), kurā lūdz tiesu atzīt par spēkā neesošu aizdevuma līgumu starp /Nosaukums G/ un uzņēmumu /Nosaukums A/, kurš izriet no /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ parakstītā, ar 2015. gada 24. novembri datētā dokumenta angļu valodā "/Nosaukums C/" (parādzīme), un pašu parādzīmi.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] 2015. gada 26. novembrī /Nosaukums E/ /amats//valsts amatpersona/ /pers. B/, būdams /Nosaukums E/ /amats/, iesniedza Valsts kasē iesniegumu, kurā, norādot uz vienošanos starp /Nosaukums E//amats/ /pers. B/ un uzņēmumu /Nosaukums A/ tā /amats/ */pers. C/* personā, lūdza ierēģistrēt pievienoto dokumentu un izsniegt /Nosaukums D/ vēstuli (elektronisko reģistrācijas numuru). Iesniegumam pievienots 2015. gada 24. novembrī /pers. B/ parakstīts dokuments "/Nosaukums C/" (parādzīme) par aizņēmumu 200 000 000 *euro* /Nosaukums G/ vārdā. Atdošanas termiņš noteikts 2016. gada decembrī 396. dienā.

[1.2] Parādzīme "/Nosaukums C/" un ar to saistītais darījums atzīstami par spēkā neesošiem, jo lēmums par aizņēmumu nav pieņemts /Nosaukums E/, nav pieņemts arī Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomes lēmums, kā arī nav saņemta finanšu ministra piekrišana.

Pašvaldība nav gribējusi saistīties ar uzņēmumu /Nosaukums A/ Tādējādi atzīstams, ka darījums nav spēkā no noslēgšanas brīža.

Neatzīstot strīdus dokumentu un ar to saistīto aizdevuma līgumu par spēkā neesošu, pastāv risks, ka minētais uzņēmums var vērst prasību par 200 000 000 *euro* piedziņu pret pašvaldību.

/pers. B/, parakstot parādzīmi "/Nosaukums C/", rīkojies prettiesiski, pārkāpjot likuma "Par pašvaldību budžetiem" 22. panta pirmo daļu, 22.[1] panta pirmo un otro daļu, Ministru kabineta 2008. gada 25. marta noteikumu Nr. 196 "Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem" 6. un 10. punktu.

[2] Atbildētājs/pers. B/ par prasību iesniedza rakstveida paskaidrojumus, kur prasību neatzīst un lūdz to kā nepamatotu noraidīt.

[3] Ar Zemgales rajona tiesas 2018. gada 8. novembra spriedumu prasībā apmierināta, valsts labā piedzīti tiesas izdevumi no katra atbildētāja 602 257,84 *euro*.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Lietā nepastāv strīds, ka /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī, būdams /Nosaukums E/ /amats/, parakstījis dokumentu, kurš vēlāk divos dažādos tulkojumos no angļu valodas nosaukts gan kā vekselis, gan kā parādzīme.

Strīdus dokumentā norādītā darījuma dalībnieki ir /Nosaukums E/, kā aizņēmējs, kuras vārdā tobrīd darījumu parakstījis /amats/ – /pers. B/, un /Nosaukums A/, kā aizdevējs, kurš saskaņā ar šo dokumentu, /Nosaukums E/ aizdod 200 000 000 *euro* ar atmaksas termiņu – 2016. gada decembra 396. dienā.

[3.2] Ievērojot to, ka strīdus dokumentu parakstījis tikai aizņēmējs, nav pamata uzskatīt, ka noslēgts aizdevuma līgums, kurš kā tāds vispār var būt tikai reāllīguma veidā, ar fiksētu naudas nodošanas faktu.

Senāts 2009. gada 11. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-47, paudis viedokli, ka aizdevuma līgumu var nerakstīt, ja aizņēmējs izdod skaidri saprotamu parādzīmi.

No strīdus dokumenta 1. punkta formulējuma "Darījuma rezultātā saņemto pamatsummu 200 000 000 *euro*, – aizņēmējs sola atmaksāt aizdevējam" [..] un "Par saņemto vērtību aizņēmējs apņemas maksāt aizdevējam pamatsummu 200 000 000 *euro* [..]" secināms, ka /Nosaukums E/, parakstot strīdus dokumentu, jau ir uzņēmusies saistības atmaksāt 200 000 000 *euro* aizdevējam /Nosaukums A/ līdz 2016. gada decembra 396. dienai.

/pers. B/ faktiski parakstījis parādzīmi, līdz ar ko ir pamats uzskatīt, ka ar šī dokumenta parakstīšanu /Nosaukums E/ nodibinās parādsaistības 200 000 000 *euro* attiecībā pret strīdus dokumentā norādīto aizdevēju.

[3.3] Lietā nepastāv strīds, ka /Nosaukums E/ vispār nekad nav bijusi griba vai nodoms iesaistīties jebkāda veida darījumos ar /Nosaukums A/.

Secināts, ka /pers. B/ nebija tiesīgs rīkoties /Nosaukums G/ vārdā, jo viņam nebija attiecīgas pārstāvības varas un tiesības juridiskās personas vārdā slēgt darījumus, proti, nebija pašvaldības pilnvarojuma atļaujas parakstīt, kā aizņēmējam, strīdus dokumentu ar /Nosaukums A/, tāpat kā ar jebkuru citu personu.

[3.4] Atsaucoties uz Civillikuma 1415. pantu, tiesa atzina, ka nepastāv šaubas par to, ka /pers. B/ nebija likumīgs /Nosaukums E/ pārstāvis konkrētajai rīcībai un strīdus dokumenta parakstīšanai, tas noticis pretēji likumiem, līdz ar ko strīdus dokumenta parakstīšana no /pers. B/ puses 2015. gada 24. novembrī, vērtējama kā neatļauta darbība.

Tādējādi /pers. B/ /Nosaukums E/ vārdā 2015. gada 24. novembrī parakstītais darījums ar /Nosaukums A/ par 200 000 000 *euro* aizdevumu, kas izriet no dokumenta "/Nosaukums C/", atzīstams par spēkā neesošu no tā parakstīšanas brīža.

[4] Par Zemgales rajona tiesas 2018. gada 8. novembra spriedumu atbildētājs /pers. B/ iesniedza apelācijas sūdzību, kurā spriedumu pārsūdz pilnībā.

Apelācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[4.1] /pers. B/ pašvaldības vārdā nav nodibinājis nekādas darījuma attiecības ar /Nosaukums A/, no kurām pašvaldībai rastos kāds parāds /Nosaukums A/, savukārt tam prasījuma tiesības pret pašvaldību.

/pers. B/ ar /Nosaukums A/ ir parakstījis tikai strīdus dokumentu, kas parakstīts vienpersoniski, tādējādi nav uzskatāms par darījumu. /Nosaukums A/ nav izteicis savu gribu izsniegt aizdevumu pašvaldībai, savas gribas apstiprinājumam parakstot strīdus dokumentu. Saskaņā ar Civillikuma 1511. pantu strīdus dokuments nesatur personu savstarpēju vienošanos.

/Nosaukums A/ pašvaldībai nav izsniedzis aizdevumu. Spriedumā nav analizēts, ka lietā nav neviena pierādījuma, kas apliecinātu aizdevuma izsniegšanu pašvaldībai saskaņā ar strīdus dokumentu.

Strīdus dokuments nav uzskatāms par darījumu – ne par aizdevumu, ne arī par jebkāda cita veida darījumu. Līdz ar to nav tiesiska pamata prasīt strīdus dokumenta kā darījuma atzīšanu par spēkā neesošu.

[4.2] Tiesa spriedumā nepamatoti atsaucas uz Senāta 2009. gada 11. februāra spriedumu lietā Nr. SKC-47, norādot, ka aizdevuma līgumu var nerakstīt, ja aizņēmējs izdod skaidri saprotamu parādzīmi. Šāda Senāta atziņa nepareizi saistīta ar strīdus dokumentu kā parakstītu parādzīmi – darījumu, kas rada tiesiskas sekas.

Nepamatots un nepareizs ir tiesas secinājums, ka strīdus dokuments parakstīts kā parādzīme, ar kuras parakstīšanu pašvaldībai nodibinātas parādsaistības pret /Nosaukums A/.

[4.3] Nepareizs ir strīdus dokumenta kā darījuma tulkojums. Spriedumā nepamatoti secināts, ka pašvaldība jau ir uzņēmusies saistības atmaksāt 200 000 000 *euro* /Nosaukums A/.

Strīdus dokumenta 1. punktā skaidri noteikts, ka aizņēmējam jāatmaksā saņemtā summa. Par nesaņemta aizdevuma atdošanu, nesaņemtas summas samaksu /Nosaukums A/ strīdus dokumentā nav norādīts.

Neviens lietā esošs pierādījums neliecina, ka /pers. B/ kā pašvaldības pārstāvis būtu izteicis gribu maksāt vai /Nosaukums A/ būtu izteicis gribu saņemt tāda aizdevuma atmaksu, kuru pašvaldība nav saņēmusi. Strīdus dokumentā nav arī iekļauts apliecinājums, ka pašvaldība aizdevumu ir saņēmusi.

[4.4] Prasība faktiski ir vērsta uz negatīva fakta atzīšanu – apstākļu atzīšanu, ka aizdevums pašvaldībai nav izsniegts un strīdus dokuments neapliecina pašvaldības saistību uzņemšanos saņemt un atmaksāt aizdevumu. Negatīvās atzīšanas prasības gadījumā atbildētājs vēl nav aizskāris prasītāja tiesības. Konkrētajā gadījumā tiesību traucējums jeb aizskārums pašvaldībai nav iestājies, /Nosaukums A/ nemaz nav prasījis parāda atmaksu.

[4.5] Tiesa nav ņēmusi vērā Senāta 2014. gada 19. decembra lēmumā lietā Nr. SKC-3112/2014 pausto viedokli, ka nav ceļamas prasības par atzīšanu – vai juridiska attiecība pastāv vai nepastāv.

Pašvaldībai un līdz ar to prasītājam nemaz nav subjektīvo tiesību prasības celšanai par strīdus dokumentu, t. i., nav tiesību prasīt atzīt, ka darījums nav noticis. Tādējādi ir pamats izvērtēšanai, vai lietā nebūtu izbeidzama tiesvedība.

[4.6] Tiesa ir ignorējusi pierādījumus, kas apliecina, ka strīdus dokumentā norādītais iespējamais aizdevējs /Nosaukums A/ nemaz nepastāv.

/pers. B/ ieskatā fakta izvērtējums, ka /Nosaukums A/ nepastāv, ir būtisks – tas norāda uz faktu, ka pašvaldības tiesību aizskārums ar nākotnē iespējamu prasījumu nepastāv.

[5] Izskatot lietu sakarā ar atbildētāja /pers. B/ apelācijas sūdzību, Zemgales apgabaltiesa ar 2021. gada 19. februāra spriedumu prasību apmierināja daļēji. Tiesa nosprieda:

– atzīt par spēkā neesošu no parakstīšanas brīža /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī /Nosaukums E/ vārdā parakstīto dokumentu "/Nosaukums C/" par aizdevuma 200 000 000 *euro* samaksu /Nosaukums A/;

– noraidīt prasību daļā par aizdevuma līguma starp /Nosaukums G/ un /Nosaukums A/, kas izriet no /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī /Nosaukums E/ vārdā parakstītā dokumenta "/Nosaukums C/", atzīšanu par spēkā neesošu;

– izbeigt tiesvedību civillietā prasības daļā pret/Nosaukums A/;

– piedzīt no /pers. B/ valsts labā tiesas izdevumus 74,90 *euro*.

[6] Kasācijas protestu par Zemgales apgabaltiesas 2021. gada 19. februāra spriedumu iesniedza Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību departamenta prokurors, lūdzot spriedumu atcelt daļā, kurā prasība noraidīta, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Ar Senāta 2023. gada 15. novembra spriedumu atcelts Zemgales apgabaltiesas 2021. gada 19. februāra spriedums daļā, ar kuru prasība noraidīta, kā arī daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu, un lieta šajā daļā nodota jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

[7] Tiesas sēdē atbildētāja pilnvarotais pārstāvis uzturēja apelācijas sūdzību atbilstoši tajā norādītajiem argumentiem un pamatiem, prasību neatzina.

Prokurors prasību uzturēja atbilstoši tajā norādītajiem argumentiem un pamatiem, apelācijas sūdzību neatzina.

/Nosaukums H/ pārstāve tiesa sēdē prasību vērtēja kā pamatotu.

Motīvu daļa

[8] Noklausījusies lietas dalībnieku paskaidrojumus, novērtējusi apelācijas sūdzības argumentus un pierādījumus lietā, Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka prasība izskatāmajā daļā ir apmierināma.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu, 430. panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar

apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

No civilprocesuālajām tiesību normām izriet, ka lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā noteic prasības pieteikums, pirmās instances tiesas spriedums un apelācijas sūdzība (sk., piemēram, *Senāta 2017. gada 5. jūlija sprieduma lietā Nr. SKC-245/2017 (C28317513) 9.2.1. punktu, 2019. gada 15. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-136/2019 (C40117916) 13.3.1. punktu*).

Izskatāmajā lietā likumīgā spēkā ir stājies Zemgales apgabaltiesas 2021. gada 19. februāra spriedums daļā, ar kuru atzīts par spēkā neesošu no parakstīšanas brīža /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī /Nosaukums E/vārdā parakstītais dokuments "/Nosaukums C/" par aizdevuma 200 000 000 *euro* samaksu /Nosaukums A/ un izbeigta tiesvedība civillietā prasības daļā pret /Nosaukums A/

Prasība apelācijas instances tiesā no jauna izskatāma tikai daļā par aizdevuma līguma spēkā esamību.

[10] Pirmās instances tiesa, lemjot par darījuma spēkā esamību, lietas būtiskajiem apstākļiem pamatā devusi pareizu juridisko novērtējumu un pamatoti apmierinājusi prasību.

Civillietu tiesas kolēģijas secina, ka apelācijas sūdzībā norādītie iebildumi pret pirmās instances tiesas spriedumu nav pamats atšķirīga sprieduma taisīšanai apelācijas instances tiesā.

[11] Nav strīda par šādiem lietā nodibinātajiem apstākļiem.

Atbildētājs/pers. B/, būdams /Nosaukums E/ /amats/, 2015. gada 24. novembrī parakstīja dokumentu ar nosaukumu "/Nosaukums C/" (tulkojumā – vekselis, parādzīme) (turpmāk arī parādzīme).

Parādzīmē norādīts: aizņēmējs – /Nosaukums E/, pārstāv /amats/ /pers. B/; aizdevējs /Nosaukums A/, pārstāv /amats/ */pers. C/*.

Parādzīmes /numurs/. punktā norādīts: "Darījuma rezultātā saņemto pamatsummu 200 000 000 *euro* aizņēmējs sola atmaksāt aizdevējam tādā adresē, kādu tas aizņēmējam var rakstiski norādīt". Parādzīmes /numurs/. punktā norādīts: "Šis vekselis pilnībā tiks atmaksāts 2016. gada decembra 396 dienā".

2015. gada 26. novembrī /pers. B/ iesniedza Valsts kasē iesniegumu, kurā, norādot uz vienošanos starp /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ un /Nosaukums A/ /amats/ */pers. C/*, lūdza iereģistrēt pievienoto dokumentu "/Nosaukums C/" un izsniegt vēstuli /Nosaukums D/.

Jēdziens /Nosaukums D/ Vekseļu likuma izpratnē nozīmē galvojums.

[12] Atzīstot par spēkā neesošu no parakstīšanas brīža /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī /Nosaukums E/ vārdā parakstīto dokumentu "/Nosaukums C/" par aizdevuma 200 000 000 *euro* samaksu /Nosaukums A/, Zemgales apgabaltiesa 2021. gada 19. decembra spriedumā secināja, ka atbildētājs, parakstot parādzīmi, rīkojies prettiesiski, pārkāpjot likuma "Par pašvaldībām" 21. panta pirmās daļas 19. punktu, likuma "Par pašvaldību budžetiem" 22. panta pirmo daļu, 22.[1] pantu, Ministru kabineta 2008. gada 25. marta noteikumu Nr. 196 "Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem" 6. un 10. punktu. Šo tiesību normu pārkāpuma tiesiskās sekas ir darījuma spēkā neesamība atbilstoši Civillikuma 1415. pantam.

Tiesas kolēģija uzskata, ka minētās tiesību normas un secinājumi par atbildētāja rīcības prettiesiskumu ir attiecināmi arī uz darījumu, kurš ir parādzīmes izsniegšanas pamatā, un arī šis darījums atzīstams par spēkā neesošu saskaņā ar Civillikuma 1415. pantu.

[13] Atbildētājs noliedz, ka būtu slēdzis kādu darījumu, par kura spēkā esību tiesai būtu pamats lemt.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa, pamatoti atsaukusies uz Senāta 2009. gada 11. februāra spriedumā lietā Nr. SKC-47/2009 pausto atziņu, ka aizdevuma līgumu var nerakstīt, ja aizņēmējs izdod skaidri saprotamu parādzīmi.

Lietas materiālos esošajā parādzīmē ir nepārprotama norāde uz darījuma rezultātā saņemto pamatsummu 200 000 000 *euro*, tās atmaksāšanas termiņu – 2016. gada 396 dienā, /Nosaukums E/ kā aizņēmēju un /Nosaukums A/ kā aizdevēju. Tātad dokumentā ir apzīmētas darījuma puses, aizdevuma līguma priekšmets, aizdevuma atdošanas termiņš.

Nav šaubu, ka atbilstoši Civillikuma 1934. pantā noteiktajam aizdevuma līgums ir reāllīgums, kura noslēgšanas būtiska sastāvdaļa ir naudas vai citu atvietojuma lietu nodošana aizņēmējam. Tomēr nav pamata minēto tiesību normu tulkot sašaurināti, uzskatot, ka jebkurā gadījumā aizdevuma līguma tiesisko attiecību nodibināšanas obligāts priekšnoteikumus ir naudas nodošanas fakts tieši pie līguma parakstīšanas.

Tiesību doktrīnā secināts, ka Civillikums darījuma dalībniekiem, nodibinot tiesiskas attiecības, piešķir plašas iespējas izvēlēties tiem atbilstošāko darījuma formu un saturu. Aizdevuma attiecības var rasties apvienojumā ar citāda rakstura attiecībām (..). Aizdevuma līgumu var nerakstīt, ja aizņēmējs izdod skaidri saprotamu parādzīmi (sal. *Torgāns K., Saistību tiesības. II daļa. Mācību grāmata. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 79. – 80. lpp.*).

Pieļaujami arī citi gadījumi, kad aizdodamā summa uzskatāma par saņemtu. Piemēram, kad aizdevumu izsniedz kredītiestāde, aizdodamā summa uzskatāma par saņemtu arī tad, kad tiek ieskaitīta aizņēmēja kontā. Ja aizņēmējam atvērts aizdevuma konts (kredītlīnija), tad par aizdotām uzskatāmas tās summas, ar kurām rīkojas aizņēmējs (sk. *Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: Mans īpašums, 2000, 382. lpp.*).

Tātad atkarībā no pušu vienošanās aizdevuma tiesiskās attiecības var veidoties gan apvienojumā ar cita veida tiesiskajām attiecībām, gan aizdevuma izsniegšana var nesakrist ar līguma noslēgšanas laiku.

Izsniedzot parādzīmi, atbildētājs ir apliecinājis aizdevuma tiesisko attiecību pastāvēšanu starp /Nosaukums G/ un /Nosaukums A/. Jāuzsver, ka prasība tiesā celta par darījuma apstrīdēšanu, nevis aizdevuma piedziņu. Abos šajos gadījumos ir atšķirīgi prasības pamatā esošie pierādāmie fakti un apstākļi. Izskatāmajā lietā pierādīšanas priekšmetā neietilpst aizdevuma izsniegšanas pierādīšana, bet ir kvalificējamas apstrīdētā darījuma pamatā esošās tiesiskās attiecības un to spēkā esība.

Par jau noslēgta darījuma pierādījumu kalpo arī atbildētāja iesniegums Valsts kasei, kurā viņš norāda uz vienošanos, lūdz darījumu iereģistrēt un izsniegt galvojumu.

Apstrīdētajā darījumā otra līgumslēdzēja puse ir ārvalsts juridiskā persona – /Nosaukums A/ –, kuras atrašanās vieta norādīta /vieta/. Kaut gan tiesvedība pret šo atbildētāju lietā izbeigta saskaņā ar Civilprocesa likuma 223. panta 8. punktu, tomēr pats atbildētājs ir parakstījis dokumentu, kurā ir saistījies ar šo juridisko personu, no paskaidrojumiem izriet, ka sarunas notikušas ar šīs juridiskās personas pārstāvi */pers. C/*.

Kā to izskatāmajā lietā atzinis par nodibinātu Senāts, saskaņā ar paskaidrojumiem, ko atbildētājs /pers. B/ sniedzis Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam, pirms parādzīmes parakstīšanas viņš vedis sarunas par aizņēmumu jeb "papildu finansējuma piešķiršanu" /Nosaukums G/, parakstot pieteikumu par /Nosaukums T/ un konfidencialitātes saistības, savukārt fonds paziņojis par to, ka pašvaldībai piešķirti 330 miljoni *euro*, no kuriem 200 miljoni *euro* tiks ieskaitīti pašvaldības depozītā. No lietas materiāliem citastarp redzams, ka par /Nosaukums O/ un /Nosaukums R/ angļu valodā nosauktās stingras konfidencialitātes saistības, kuras /pers. B/ , kā /amats/ darbojoties /Nosaukums E/ vārdā, uzņēmies pret /Nosaukums A/, ietver punktu par to, ka "vēl nesamaksātos sāktā darījuma ieņēmumus /Nosaukums A/paturēs kā līgumsodu".

Ņemot vērā, ka kā aizdevējs norādīta ārvalsts juridiskā persona, tiesai nav zināms, kādi finanšu instrumenti finanšu attiecību, tostarp aizdevuma, īstenošanai ir ārvalstī, kur šī persona bijusi reģistrēta.

[14] Nepamatoti ir atbildētāja pārstāvja iebildumi, ka celtā prasība tiesā nav izskatāma un tiesvedība lietā izbeidzama, jo prasība atbilst negatīvai atzīšanas prasībai, kādas celšanu tiesā likums neparedz.

Satversmes tiesa 2020. gada 30. decembrī pieņēmusi lēmumu par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 "Par Civilprocesa likuma 1. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam teikumam", kur norādīja, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums citastarp ietver personas tiesības uz pieeju tiesai savu likumisko interešu aizsardzībai arī gadījumā, ja personas tiesības vēl nav aizskartas. Šādā gadījumā personai no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet tiesības vērsties tiesā ar prasību konstatēt noteiktu tiesisko attiecību pastāvēšanu vai nepastāvēšanu, kā arī to saturu.

Tiesas kolēģija uzskata, ka nevar palikt spēkā absolūti prettiesisks darījums, kuru atbildētājs slēdzis /Nosaukums G/ vārdā. Senāts izskatāmajā lietā norādījis, ka negatīvās un finansiālas sekas, kuras /Nosaukums G/ radīja pašvaldības vārdā slēgtais /pers. B/ darījums un uz kurām norādīts kasācijas protestā, ir vispārzināms fakts (Senāta sprieduma 10.1. punkts).

No Lēmuma par kriminālprocesa Nr. /numurs/ izbeigšanu redzams, ka kriminālprocesā liecinošās personas liecināja, ka /Nosaukums A/ atrodas daudzās pasaules valstīs, piemēram, /vietas/.

Tiesvedība lietā pret /Nosaukums A/ izbeigta, jo kā apstiprināja /Nosaukums F/ tiesa, uzņēmums ar tādu nosaukumu neeksistē, tomēr ziņu par citiem, ar šo personu saistītajiem uzņēmumiem, tiesai nav. Līdz ar to pastāv iespēja, ka šīs citas personas var vērsties pret pašvaldību par saistību izpildi, kas izriet no /Nosaukums G/ un /Nosaukums A/ iepriekš noslēgtiem darījumiem.

Citām atbildētāja kriminālprocesā sniegtajām liecībām nav nozīmes strīda izšķiršanā, jo tās nepierāda lietā būtiskos apstākļus un ir tikai paša atbildētāja lietas faktisko apstākļu interpretācija.

Atbildētājam nav iemesla savu iebildumu pamatošanai atsaukties uz /Nosaukums A/ neeksistēšanu, jo tieši tādu personu, tās adresi norādīja pats atbildētājs parādzīmē "/Nosaukums C/", kuru turklāt iesniedza Valsts kasē un norādīja uz vienošanos ar šo personu. Tiesvedība lietā tika izbeigta saskaņā ar Civilprocesa likuma 223. panta 8. punktu, jo beigusi pastāvēt juridiskā persona, kura ir viena no pusēm lietā.

Tiesas kolēģija atzīst, ka atbildētāja /pers. B/ rīcība, parakstot /Nosaukums G/ vārdā parādzīmi par summu, kura aptuveni divdesmit reizes pārsniedz pašvaldības gada budžetu, neievērojot likumā noteikto kārtību, rīkojies prettiesiski, pretēji labai ticībai.

Gadījumā, kad persona netaisnprātīgi atsaucas uz kādām tiesībām, šai personai tiek liegta attiecīgo tiesību izlietošana. Tādējādi šajā gadījumā tiesību subjekta vēlmes (piemēram, prasījums, iebildumi, tiesiskās aizsardzības līdzekļi) negūst piepildījumu (sk. *Slicāne E., Labas ticības princips un tā piemērošana Latvijas civiltiesībās. Jurista Vārds, 06.02.2007., Nr.6 (459)*).

Ievērojot minēto, ir pamats atzīt, ka parādzīme nav nošķirama no saistību pamatā esošā tiesiskā darījuma, kas kvalificējams kā aizdevuma līgums.

[15] Prasība, kurā tiek apstrīdēts darījums ir mantiska rakstura prasība.

Valsts nodevas apmērs ir atkarīgs no prasības summas. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 35. panta pirmās daļas 11. punktu prasības summa prasībās par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu ir apstrīdētā darījuma summa, kas šajā prasībā ir 200 000 000 *euro*.

Prasītāja no tiesas izdevumu samaksas atbrīvota saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 5. punktu.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42. panta pirmo daļu tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai prasījumu daļai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 1. punkta "f" apakšpunktu par celto prasību maksājama valsts nodeva 1 204 446,39 *euro*. Prasība celta pret diviem atbildētājiem, tiesvedība civillietā prasības daļā pret /Nosaukums A/ ir izbeigta. Līdz ar to no atbildētāja /pers. B/ valsts labā piedzenama valsts nodeva 602 223,19 *euro*.

No atbildētāja valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi par tiesas dokumentu un pavēstu piegādāšanu un izsniegšanu 12,07 *euro*.

[16] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu atbildētājam nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432.–434. pantu, tiesa

nosprieda

apmierināt Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta prokurora prasību /Nosaukums H/ interesēs pret /pers. B/ par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu.

Atzīt par spēkā neesošu aizdevuma līgumu starp /Nosaukums G/ un /Nosaukums A/, kas izriet no /Nosaukums E/ /amats/ /pers. B/ 2015. gada 24. novembrī /Nosaukums E/ vārdā parakstītā dokumenta "/Nosaukums C/" (parādzīme).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts labā valsts nodevu 602 223,19 *euro* un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 12,07 *euro*.

Valsts nodeva iemaksājama – saņēmējs: Valsts kase, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, konts /konta numurs/, iemaksas mērķis: dati personas vai lietas identificēšanai.

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami – saņēmējs: Tiesu administrācija, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, saņēmēja iestāde: Valsts kase, konts /konta numurs/, iemaksas mērķis: EKK 21499, dati personas vai lietas identificēšanai.

Noteikt /pers. B/ termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 10 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Civillietu departamentam 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Zemgales apgabaltiesā, samaksājot drošības naudu 300 *euro*, saņēmējs: Augstākā tiesa, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, konts /konta numurs/, saņēmēja iestāde: Valsts kase, iemaksas mērķis: F22010010, dati personas vai lietas identificēšanai.

Tiesnese A. Misiuna
Tiesnese D. Baltā
Tiesnesis A. Sniedzītis

Dokuments parakstīts elektroniski ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.
Dokumenta oriģināls glabājas Tiesu informācijas sistēmā.